

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΥΠΑΡΞΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Με το παρόν κείμενο παρέχονται κατευθύνσεις/οδηγίες για την αξιολόγηση του κριτηρίου της **συμβατότητας της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων**. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι μια αντικειμενική και νομική έννοια που ορίζεται απευθείας από τη Συνθήκη, με το παρόν κείμενο επιχειρείται να διευκρινισθεί ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύονται από την Επιτροπή οι διατάξεις της Συνθήκης, σύμφωνα με τη νομολογία της ΕΕ και με την επιφύλαξη της ερμηνείας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο εγγύς μέλλον πρόκειται να εκδοθεί εγχειρίδιο που θα καθοδηγεί πιο αναλυτικά τις ΔΑ αναφορικά με την αξιολόγηση του κριτηρίου συμμόρφωσης με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Με τις διατάξεις του άρθρου 107 παρ.1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ε.Ε. (εφεξής ΣΛΕΕ) εισάγεται η απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, δηλαδή η «αρχή του ασυμβίβαστου», σύμφωνα με την οποία: «Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως».

Η απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων δεν είναι απόλυτη καθώς οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ περιγράφουν τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων είναι συμβατή με τη ΣΛΕΕ.

1. Σύμφωνα με τα παραπάνω, για να έχουμε κρατική ενίσχυση, βασική προϋπόθεση είναι το μέτρο ενίσχυσης να αφορά **επιχειρήσεις**, δηλαδή ο αποδέκτης της ενίσχυσης να εμπίπτει στην έννοια της «επιχείρησης».

Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ως **επιχείρηση** χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε οντότητα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα:

- από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής του. Το καθεστώς της οντότητας που αποδίδεται σε αυτή από την εθνική νομοθεσία δεν έχει καθοριστική σημασία για το χαρακτηρισμό της ως επιχείρηση. Ως επιχείρηση δύναται να χαρακτηριστεί μια οντότητα που εντάσσεται στο δημόσιο τομέα όπως η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας για τη διαχείριση των περιφερειακών αεροδρομίων, τα Λιμενικά Ταμεία για τη διαχείριση των λιμένων αρμοδιότητάς τους
- ανεξάρτητα από το εάν ο χαρακτήρας του είναι ή όχι κερδοσκοπικός. Με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, οι μη κερδοσκοπικές οντότητες μπορούν επίσης να προσφέρουν αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά π.χ. αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σκοπό την παροχή υπηρεσιών κατάρτισης ή υπηρεσιών συμβουλευτικής ή υπηρεσιών διαχείρισης κ.ο.κ.

2. Καθοριστικό κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη είναι **εάν η οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα**.

Οικονομική δραστηριότητα είναι η προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά (πρέπει να υπάρχει αγορά). Η απάντηση στο ερώτημα εάν υφίσταται μια αγορά για ορισμένα αγαθά και

υπηρεσίες εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες αυτές οργανώνονται στο οικείο κράτος μέλος και συνεπώς μπορεί να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Περαιτέρω, η αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η συγκεκριμένη οντότητα πρέπει να είναι κερδοσκοπική (αυτός που προσφέρει υπηρεσία να αναμένει αντάλλαγμα από αυτή). Σημειώνεται ότι οικονομική δραστηριότητα μπορεί να υφίσταται ακόμη και αν ασκείται από μη κερδοσκοπική οργάνωση, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.

Εάν δεν ασκείται οικονομική δραστηριότητα κατά τα ανωτέρω, δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση.

Όπως προκύπτει από τη νομολογία, **δεν είναι οικονομικές δραστηριότητες:**

2.1 αυτές που ασκούνται από το Δημόσιο υπό μορφή δημόσιας εξουσίας (δικαιοσύνη – αστυνομία – άμυνα).

Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων για την Ελλάδα αποτελούν οι δραστηριότητες που συνδέονται με τα ακόλουθα:

- α) τον στρατό ή την αστυνομία ή τα τελωνεία,
- β) την ασφάλεια και τον έλεγχο της αεροπλοΐας (π.χ. πύργοι ελέγχου, εξοπλισμός ραντάρ κ.λπ.),
- γ) τον έλεγχο και την ασφάλεια της θαλάσσιας κυκλοφορίας (π.χ. φάροι, ραντάρ κ.λπ.),
- δ) την επιτήρηση προς αποφυγή της ρύπανσης,
- ε) την οργάνωση, χρηματοδότηση και τα μέτρα επιβολής των ποινών φυλάκισης (π.χ. οργάνωση δικαστηρίων, κατασκευή και οργάνωση σωφρονιστικών ιδρυμάτων κ.λπ.) και
- στ) τη συλλογή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για κοινωφελείς σκοπούς βάσει εκ του νόμου υποχρέωσης που επιβάλλεται στις σχετικές επιχειρήσεις για γνωστοποίηση των δεδομένων αυτών (π.χ. εθνικό κτηματολόγιο).

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Στο μέτρο που μια δημόσια οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα η οποία μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, η οντότητα αυτή ενεργεί, σε σχέση με την εν λόγω δραστηριότητα, ως επιχείρηση. Αντιθέτως, εάν η οικονομική δραστηριότητα δεν μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, οι δραστηριότητες που ασκούνται από την εν λόγω οντότητα ως σύνολο παραμένουν συνδεδεμένες με την άσκηση των εν λόγω δημόσιων εξουσιών και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στην έννοια της επιχείρησης

2.2 αυτές που παρέχονται για το δημόσιο συμφέρον ή με υποχρεωτική συμμετοχή:

- α) **κοινωνική ασφάλιση:** σε περίπτωση που το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης και έχει τα εξής ενδεικτικά χαρακτηριστικά:
 - η υπαγωγή στο σύστημα είναι υποχρεωτική,
 - το σύστημα εκπληρώνει αποστολή αποκλειστικά κοινωνικού χαρακτήρα,
 - το σύστημα είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα,
 - οι παροχές είναι ανεξάρτητες του ύψους των εισφορών,
 - οι καταβαλλόμενες παροχές δεν είναι κατ' ανάγκη ανάλογες προς τα έσοδα του ασφαλισμένου και
 - εάν το σύστημα εποπτεύεται από το κράτος.

Στην Ελλάδα οι ανωτέρω προϋποθέσεις πληρούνται για το σύστημα κύριας ασφάλισης (ο πρώτος πυλώνας του δημόσιου συστήματος ασφάλισης). Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση έργων όπως το Εθνικό Μητρώο Ασφαλισμένων, Εργοδοτών και Συνταξιούχων (ΕΜΑΕΣ-ΑΜΚΑ), η ηλεκτρονική πλατφόρμα «ΕΡΓΑΝΗ» και το σύστημα «ηλεκτρονικής συνταγογράφησης» δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

Αντίθετα, η πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων πρέπει να ελέγχεται κατά περίπτωση για χρηματοδότηση έργων που αφορούν στο δεύτερο πυλώνα ασφάλισης (δηλαδή του συμπληρωματικού μηχανισμού ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων π.χ. Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης).

β) ιατροφαρμακευτική περίθαλψη: όταν τα δημόσια νοσοκομεία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εθνικού συστήματος υγείας, βασίζονται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αρχή της αλληλεγγύης, χρηματοδοτούνται άμεσα από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και άλλους κρατικούς πόρους και παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους με βάση την καθολική κάλυψη (ανάλογα με τα γενικά χαρακτηριστικά του συστήματος, οι συμμετοχές οι οποίες καλύπτουν ένα μικρό μόνο ποσοστό του πραγματικού κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας δεν δύνανται να επηρεάσουν τον χαρακτήρισμό της ως μη οικονομικής), δεν ενεργούν ως «επιχειρήσεις». Στις περιπτώσεις που υπάρχει αυτή η διάρθρωση, ακόμη και δραστηριότητες που θα μπορούσαν καθαυτές να χαρακτηριστούν ως οικονομικής φύσεως, αλλά ασκούνται αποκλειστικά με στόχο την παροχή μιας ακόμη μη οικονομικής υπηρεσίας, δεν είναι οικονομικής φύσεως.

Στην Ελλάδα οι ανωτέρω προϋποθέσεις πληρούνται για το σύνολο των υγειονομικών σχηματισμών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (νοσοκομεία, κέντρα υγείας). Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση έργων που αφορούν στην ισότιμη παροχή υπηρεσιών υγείας σε κάθε πολίτη ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση μέσω του Εθνικού Συστήματος Υγείας όπως π.χ. χρηματοδότηση υποδομών δημοσίων νοσοκομείων, χρηματοδότηση ηλεκτρονικής πλατφόρμας ΗΔΙΚΑ κ.λπ. δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Σε περιπτώσεις που νοσοκομεία και άλλοι πάροχοι ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης παρέχουν τις υπηρεσίες τους έναντι αμοιβής, είτε άμεσα από τους ασθενείς είτε από τα ασφαλιστικά τους ταμεία, τότε υπάρχει κάποιος βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ νοσοκομείων όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Στις περιπτώσεις αυτές, το γεγονός ότι μία υπηρεσία υγείας παρέχεται από δημόσιο νοσοκομείο δεν επαρκεί ώστε να χαρακτηριστεί η δραστηριότητα ως μη οικονομική. Σχετικές περιπτώσεις στην Ελλάδα αποτελούν η λειτουργία απογευματινών ιατρείων εντός των δημοσίων νοσοκομείων, η χρηματοδότηση ιδιωτικών μονάδων υγείας από τον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) κ.α.

Οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που παρέχονται από ανεξάρτητους ιατρούς και άλλους ιδιώτες ιατρούς έναντι αμοιβής για τις οποίες αναλαμβάνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η άσκηση της δραστηριότητας, πρέπει να θεωρηθούν ως οικονομική δραστηριότητα.

2.3 δραστηριότητες εκπαίδευσης και έρευνας: η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος που χρηματοδοτείται και εποπτεύεται από το κράτος, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, μπορεί να θεωρηθεί ως μη οικονομική δραστηριότητα. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι το Δημόσιο «δημιουργώντας και διατηρώντας αυτό το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο χρηματοδοτείται εν όλω ή εν μέρει από δημόσιους πόρους και όχι από τους σπουδαστές ή τους γονείς τους δεν αποβλέπει στην άσκηση αμειβόμενων δραστηριοτήτων, αλλά εκπληρώνει την αποστολή του έναντι των πολιτών του στον κοινωνικό, πολιτιστικό και εκπαιδευτικό τομέα». Η μη οικονομική φύση της δημόσιας εκπαίδευσης δεν επηρεάζεται κατά κανόνα

από το γεγονός ότι, ενίοτε, οι σπουδαστές ή οι γονείς τους υποχρεούνται να καταβάλουν τέλη εγγραφής ή διδάκτρα, προκειμένου να συνεισφέρουν στις δαπάνες λειτουργίας του συστήματος. Οι οικονομικές αυτές συνεισφορές συχνά καλύπτουν μόνο τμήμα του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και ως εκ τούτου δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αμοιβή για την παρεχόμενη υπηρεσία. Συνεπώς, δεν αλλοιώνουν τη μη οικονομική φύση μιας γενικής υπηρεσίας παροχής εκπαίδευσης που χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από κρατικούς πόρους. Οι εν λόγω αρχές μπορούν να εφαρμοστούν σε δημόσιες εκπαιδευτικές υπηρεσίες όπως η επαγγελματική κατάρτιση, η δημόσια και ιδιωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι παιδικοί σταθμοί, δευτερεύουσες εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε πανεπιστήμια και η παρεχόμενη στα πανεπιστήμια εκπαίδευση. Οι ίδιες αρχές μπορούν να εφαρμόζονται σε ορισμένες υπηρεσίες πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως οι δημόσιες βιβλιοθήκες.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η χρηματοδότηση υποδομών και λειτουργίας δημοσίων σχολείων, δημοσίων πανεπιστημίων τους, δημόσιων παιδικών σταθμών, δημόσιων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) κ.ο.κ. δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

Αντίθετα, όσες από τις προαναφερόμενες εκπαιδευτικές υπηρεσίες χρηματοδοτούνται κυρίως από γονείς ή σπουδαστές ή εμπορικά έσοδα (π.χ. η τριτοβάθμια εκπαίδευση που χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από σπουδαστές, καταβολή διδάκτρων για την κάλυψη του μεγαλύτερου μέρους του κόστους παροχής μεταπτυχιακής εκπαίδευσης) αποτελούν οικονομική δραστηριότητα και πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση αν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.

Περαιτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι ορισμένες δραστηριότητες των πανεπιστημίων και των ερευνητικών οργανισμών δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Πρόκειται για τις κύριες δραστηριότητές τους, και συγκεκριμένα:

- δραστηριότητες εκπαίδευσης για την εξασφάλιση περισσότερων και πιο ειδικευμένων ανθρώπων·
- την ανεξάρτητη έρευνα και ανάπτυξη για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση, συμπεριλαμβανομένης της ερευνητικής συνεργασίας και ανάπτυξης και
- τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Οι δραστηριότητες μεταφοράς τεχνολογίας (παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης, δημιουργία τεχνοβλαστών ή άλλες μορφές διαχείρισης της γνώσης από τον ερευνητικό οργανισμό) δεν έχουν οικονομικό χαρακτήρα, αν γίνονται σε εσωτερικό επίπεδο (όταν δλδ. η διαχείριση της γνώσης ερευνητικού οργανισμού γίνεται από τμήμα ή θυγατρική του ερευνητικού οργανισμού ή από κοινού με άλλους ερευνητικούς οργανισμούς. Η ανάθεση της παροχής συγκεκριμένων υπηρεσιών σε τρίτους μέσω προκήρυξης διαγωνισμών δεν θίγει τον «εσωτερικό» χαρακτήρα τέτοιων δραστηριοτήτων) και όλα τα έσοδα επανεπενδύονται στις πρωτογενείς δραστηριότητες των εν λόγω ερευνητικών οργανισμών. Συνεπώς η χρηματοδότηση των δράσεων έρευνας των φορέων αυτών πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

2.4 Υποδομές: Η δημόσια χρηματοδότηση υποδομών που δεν προορίζονται να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης εξαιρείται κατ' αρχήν από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Αυτό αφορά, για παράδειγμα, γενικές υποδομές, όπως δημόσιοι δρόμοι, γέφυρες ή κανάλια, τα οποία είναι διαθέσιμα για δημόσια χρήση, χωρίς καμία αντιπαροχή. Το ίδιο ισχύει και για τις υποδομές που προορίζονται για δραστηριότητες που το κράτος εκτελεί κανονικά κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας (για παράδειγμα, υποδομές που σχετίζονται με τον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας στα αεροδρόμια, φάροι και λοιπός εξοπλισμός για τις ανάγκες της γενικής ναυσιπλοΐας, υποδομές που σχετίζονται με τις αστυνομικές και τελωνειακές αρχές).

π.χ. δρόμοι χωρίς διόδους, πάρκα χωρίς είσοδο και άλλη δραστηριότητα, φυλακές, κτίρια τελωνείων κ.α.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Σε περίπτωση που μια υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες. Όταν είναι δυνατόν να διαχωριστούν τα έξοδα και τα έσοδα που αντιστοιχούν στις οικονομικές και μη οικονομικές δραστηριότητες, οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων ισχύουν μόνο όσον αφορά την κρατική ενίσχυση που χορηγείται πέραν του ποσού που καλύπτει τις δαπάνες των μη οικονομικών δραστηριοτήτων. Εάν, σε περίπτωση μικτής χρήσης, η υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η χρηματοδότησή της ενδέχεται να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, υπό την προϋπόθεση ότι η οικονομική χρήση παραμένει αμιγώς επικουρική, ήτοι για δραστηριότητα που συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία της υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση της.

3. Αφού αποσαφηνιστεί εάν ο αποδέκτης της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση» που ασκεί «οικονομική δραστηριότητα», πρέπει να εξετάζεται η πιθανή **ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης**. Η Συνθήκη δεν δίνει έναν ορισμό της έννοιας της Κρατικής Ενίσχυσης. Τα επιμέρους συστατικά στοιχεία της έννοιας της Κρατικής Ενίσχυσης που προκύπτουν από το άρθρο 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ είναι τα εξής:

3.α οικονομικό πλεονέκτημα: είναι το όφελος του δικαιούχου της ενίσχυσης, που δεν θα το ελάμβανε υπό κανονικές συνθήκες αγοράς, του προσφέρεται είτε δωρεάν είτε με τιμή κατώτερη της αγοραίας και συνεπάγεται την ελάφρυνση του κόστους του δικαιούχου. Μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και δεν περιορίζεται στις επιχορηγήσεις ή στις επιδοτήσεις (π.χ. φορολογικές απαλλαγές και ελαφρύνσεις, απαλλαγές ή εκπτώσεις από ασφαλιστικές εισφορές, εγγυήσεις δανείων με ευνοϊκούς όρους, κρατικές συμμετοχές στο κεφάλαιο επιχειρήσεων, ιδιωτικοποιήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, διαγραφή ή ταχεία απόσβεση χρεών, πώληση ή εκμίσθωση δημόσιας έκτασης σε τιμές κατώτερες της αγοράς, παροχή από το κράτος ειδών ή υπηρεσιών σε τιμές κατώτερες της αγοράς κ.λπ.)

3.β προνομιακή μεταχείριση (αυτού που λαμβάνει το πλεονέκτημα): Υφίσταται όταν συντρέχουν:

- επιλεκτικός χαρακτήρας του μέτρου (όταν το μέτρο αφορά σε συγκεκριμένους φορείς και δεν είναι γενικού χαρακτήρα): ο δικαιούχος της ενίσχυσης βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση από τους ανταγωνιστές του και εκείνοι αποκλείονται από την προνομιακή μεταχείριση
- αφορά επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής (υπό την ευρεία ερμηνεία της έννοιας «επιχείρηση»)

3.γ χρηματοδότηση από το κράτος & με κρατικούς πόρους (σωρευτική προϋπόθεση): το μέτρο πρέπει σωρευτικά και να χρηματοδοτείται με χρήματα του Κράτους και να είναι καταλογιστέο στο Κράτος.

Ως κρατικοί πόροι νοούνται όλα τα χρηματικά μέσα που βρίσκονται υπό δημόσιο έλεγχο και το κράτος αποφασίζει για τη διάθεσή τους, όπως π.χ. οι πόροι τοπικών ή περιφερειακών φορέων, οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων, όταν χρησιμοποιούνται από κοινού με εθνικούς πόρους (συγχρηματοδότηση), οι πόροι δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών που έχουν οριστεί για να διαχειρίζονται την ενίσχυση, οι πόροι των δημοσίων επιχειρήσεων. Και η φοροαπαλλαγή συνιστά χρηματοδότηση του μέτρου με εθνικούς πόρους.

Η χρησιμοποίηση των κρατικών πόρων είναι καταλογιστέα στο Κράτος είτε όταν γίνεται απευθείας από το Κράτος, είτε όταν η δυνατότητα επιρροής του Κράτους είναι τόσο ισχυρή, ώστε ο φορέας που χορηγεί την ενίσχυση να μην διαθέτει αυτονομία βούλησης. Ενδεικτικά κριτήρια:

- η ένταξη του φορέα στις δομές της δημόσιας διοίκησης
- η φύση των δραστηριοτήτων του
- το νομικό καθεστώς του
- ο βαθμός εποπτείας της διοίκησης

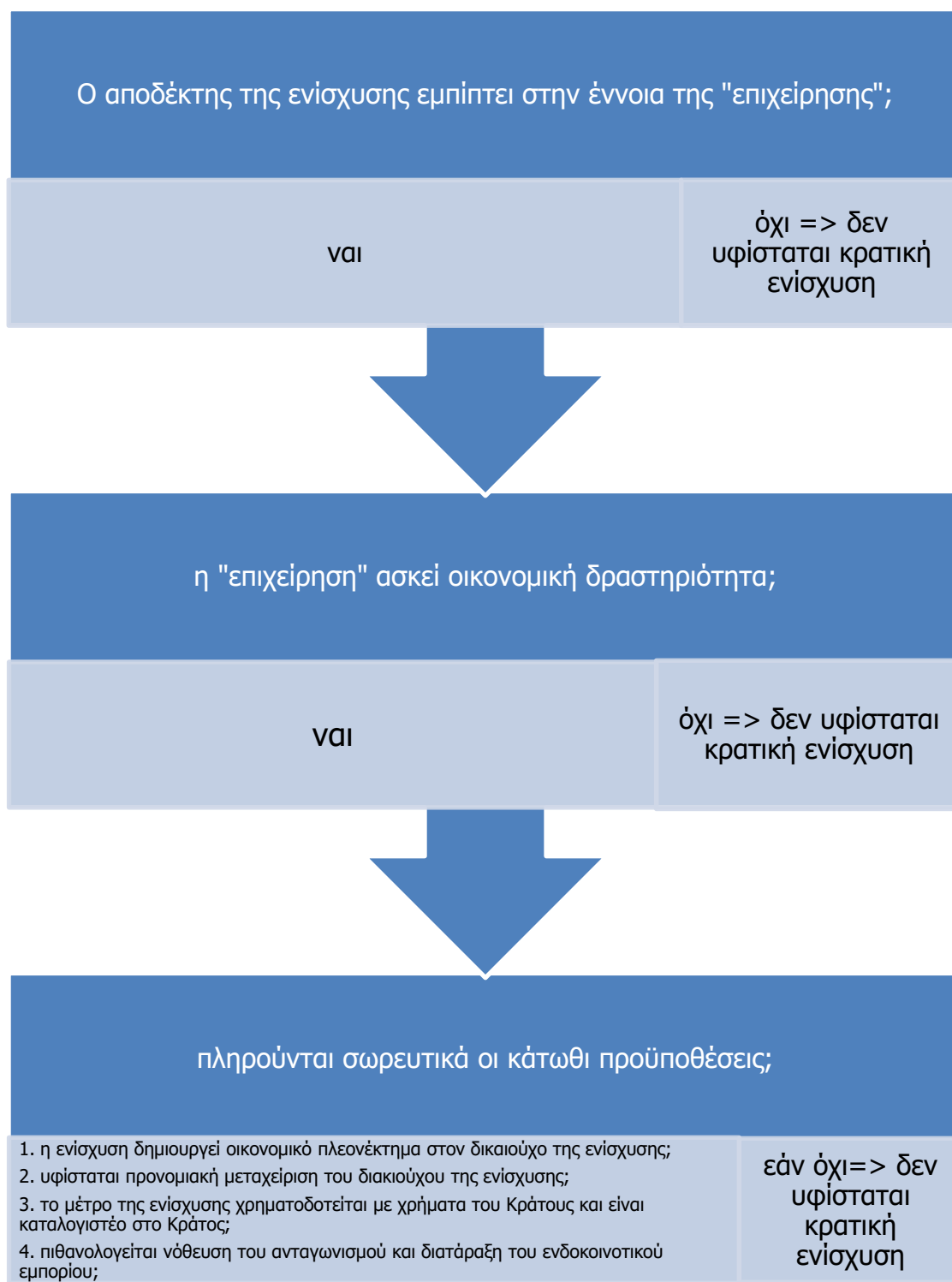
Κατόπιν των ανωτέρω, σε περιπτώσεις χρηματοδότησης από τα ΕΔΕΤ, το κριτήριο πληρείται πάντα.

3.δ πιθανή νόθευση του ανταγωνισμού & διατάραξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου: πρόκειται για δύο διαφορετικά κριτήρια, που όμως πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα. Αφορούν την κοινοτική αγορά και αρκεί μόνο η απειλή επέλευσής τους.

- Πιθανότητα διατάραξης του ενδοκοινοτικού εμπορίου ενδέχεται να υφίσταται ακόμη και για μικρά ποσά ενίσχυσης (δεν υπάρχει όριο κάτω από το οποίο να μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν υφίσταται διατάραξη), ανεξάρτητα από τον τοπικό ή περιφερειακό χαρακτήρα μιας δραστηριότητας. Ενίσχυση που χορηγείται σε πολλές επιχειρήσεις μπορεί, ακόμη και εάν τα μεμονωμένα ποσά είναι μικρά, να διαταράξει το ενδοκοινοτικό εμπόριο.
- Νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού υφίσταται όταν ένα μέτρο ενίσχυσης είναι ικανό να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση της ενισχυόμενης επιχείρησης σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες ανταγωνίζεται. Έχει κριθεί ότι οι λειτουργικές ενισχύσεις πάντα νοθεύουν τον ανταγωνισμό.

Εάν τα ανωτέρω στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης συντρέχουν σωρευτικά τότε μια Πράξη θεωρείται **ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ**.

Τα σημεία **1-3** παραπάνω συνοψίζονται στο παρακάτω διάγραμμα:

4. Για να είναι η κρατική ενίσχυση συμβατή με τους κανόνες της ΕΕ θα πρέπει είτε να συμμορφώνεται με κάποιον από τους κανόνες απαλλαγής είτε να εγκριθεί απευθείας από τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ μετά από κοινοποίηση.

Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ)

Μία ιδιαίτερη περίπτωση είναι η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας.

Οι ΥΓΟΣ είναι υπηρεσίες οικονομικής φύσης που εξυπηρετούν σκοπούς γενικού συμφέροντος και για το λόγο αυτό το Κράτος ή η Ε.Ε. τους έχουν επιβάλλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας (ΥΔΥ) όπως κάλυψη όλης της εθνικής επικράτειας, συνεχής παροχή, σταθερή ποιότητα, ίδιες τιμές κ.λπ. ήτοι υποχρεώσεις τις οποίες οι επιχειρήσεις δεν θα αναλάμβαναν στην ίδια έκταση ή με τους αυτούς όρους, αν ελάμβαναν αποκλειστικά υπόψη τα δικά τους εμπορικά συμφέροντα.

Το γενικό οικονομικό συμφέρον πρέπει να προσδιορίζεται με συγκεκριμένα, ειδικά χαρακτηριστικά και να μη συνδέεται με συγκεκριμένες ανάγκες ορισμένων χρηστών ή οικονομικών φορέων (π.χ. αδιάκοπη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας επί του συνόλου του εδάφους ή μέρους αυτού, εκμετάλλευση μη προσοδοφόρων αεροπορικών γραμμών, δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, υπηρεσία πρυμοδετήσεως (λόγοι ασφαλείας του λιμένα), συντήρηση μιας σημαντικής πλωτής οδού, διαρκής εξασφάλιση της απλής και επείγουσας μεταφοράς ασθενών ή τραυματιών κ.λπ.)

Η ιδιαίτερη φύση των ΥΓΟΣ προκύπτει από τη φύση της παρεχόμενης υπηρεσίας (π.χ. ασφάλεια πλοήγησης, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεπικοινωνίες, υδροδότηση) και από τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή της (κάλυψη όλης της εθνικής επικράτειας, συνεχής παροχή, σταθερή ποιότητα, ίδιες τιμές). Αυτές οι υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή ΥΓΟΣ την καθιστούν μη κερδοφόρα για τις επιχειρήσεις. Συνέπεια αυτού οι επιχειρήσεις δεν ενδιαφέρονται να παράσχουν την ΥΓΟΣ οικειοθελώς (θα μπορούσαν να την παράσχουν με διαφορετικούς όρους ποιότητας, ασφάλειας, τιμής, ίσης μεταχείρισης ή καθολικής πρόσβασης, αν λάμβαναν υπόψη τα δικά τους εμπορικά συμφέροντα) και το Κράτος παρεμβαίνει για να τους επιτρέψει να την παράσχουν τηρώντας τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή της, χορηγώντας τους αντιστάθμιση.

Η ανωτέρω παροχή αντιστάθμισης μέσω κρατικής χρηματοδότησης για την παροχή των ΥΓΟΣ δεν πρέπει να υποκρύπτει κρατική ενίσχυση που νοθεύει τον ανταγωνισμό (107§1 ΣΛΕΕ).

Η παροχή αντιστάθμισης ΥΓΟΣ δεν υποκρύπτει κρατική ενίσχυση εφόσον πληρούνται 4 προϋποθέσεις που τέθηκαν στην υπόθεση Altmark (2003):

Ορισμός, ανάθεση ΥΓΟΣ

1) η επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη (από το Κράτος) με την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής ΥΓΟΣ – ΥΔΥ, υποχρέωση που πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένη (*ο ορισμός ελέγχεται από την Επιτροπή και το ΔΕΚ για «πρόδηλο σφάλμα»*)

Υπολογισμός αντιστάθμισης

2) βασικές **παράμετροι** βάσει των οποίων υπολογίζεται η **αντιστάθμιση** πρέπει να έχουν προσδιορισθεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια

3) **αντιστάθμιση – η απολύτως αναγκαία** για την κάλυψη του πρόσθετου κόστους ΥΓΟΣ (έσοδα + εύλογο κέρδος)

4) **ποσό αντιστάθμισης**

Διαδικασία ανάθεσης ΥΓΟΣ

- διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης → τιμή αγοράς
- λοιπές περιπτώσεις → δαπάνες τυπικής μέσης επιχείρησης.

